Prezes Głównego Urzędu Statystycznego
dr Dominik Rozkrut

Warszawa, 2021-06-21

Znak sprawy: GUS-ST05.573.1.2021
Znak pisma: GUS-ST05.573.1.2021.973

Pani

Gabriela Morawska - Stanecka

Wicemarszałek Senatu

Szanowna Pani Marszałek,

W odpowiedzi na Pani pismo BPS/043-24-1085/21 w sprawie oświadczenia złożonego przez senatorów Wadima Tyszkiewicza i Krzysztofa Kwiatkowskiego podczas 24 posiedzenia Senatu RP w dniu 27 maja 2021 r. dotyczącego ust 2 art. 32 ustawy o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań odnoszących się do okresu przechowywania danych osobowych uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Spis powszechny stanowi szczególnego rodzaju źródło statystyczne, które stwarza możliwość ustanowienia wyjątkowego zasobu danych, jednocześnie nakładając na Krajowy Instytut Statystyczny (lub inny krajowy organ ds. archiwizacji) dużą odpowiedzialność w zakresie utrzymania prawidłowego historycznego obrazu społeczeństwa. Dane spisowe są cenne nie tylko dla obecnych decydentów i użytkowników, ale także dla przyszłych pokoleń. Krajowy Instytut Statystyczny ma obowiązek utrzymania, archiwizacji i przechowywania tej „skarbnicy wiedzy". Rozważając zagadnienie kosztów i korzyści związanych z realizacją spisu, nie należy bagatelizować wartości społeczno-historycznej i genealogicznej poszczególnych rekordów. Jeśli kraje pragną zachować rekordy na potrzeby tego rodzaju badań, należy zapewnić odpowiednie prawne i fizyczne ramy odniesienia, umożliwiające ochronę bezpieczeństwa i poufności danych przed ich upublicznieniem.

Wiele krajów docenia rolę i znaczenie danych statystycznych pochodzących ze spisów powszechnych. Dane te są przechowywane przez kilkudziesięcioletnie okresy i często udostępniane do publicznego użytku po 100 latach, jak to ma miejsce w przypadku Wielkiej Brytanii i Norwegii lub Danii (dane pozwalające ustalić powiązania generacyjne dostępne są nawet od 1834 r.). Z kolei takie kraje jak USA i Kanada przechowują dane od 72 do 92 lat. Należy podkreślić, że zagadnienia te są uregulowane w adekwatnych aktach prawnych, np. w Wielkiej Brytanii jest to *the Statistics and Registration Service Act* (2007) oraz *the Data Protection Act*. Podobne umocowanie prawne znajduje się w Kanadzie.

Obok archiwizacji rekordów spisowych, równie ważne (jeśli nie ważniejsze) we wszystkich krajach jest zachowanie i zapewnienie łatwego dostępu do wszystkich metadanych oraz materiałów proceduralnych/operacyjnych, w tym do pełnej dokumentacji na temat zarządzania projektem, powstałej w okresie realizacji spisu. To pozwoli zapewnić nie tylko cenne informacje na potrzeby oceny powodzenia i efektywności spisu, ale także ułatwi przyszłym podmiotom planującym realizację spisu wyciągnięcie wniosków z pozytywnych osiągnięć oraz błędów napotkanych podczas realizacji uprzednich działań spisowych.

Z uwagi na gwałtowny rozwój technologiczny, kraje powinny przy tym zapewnić regularną weryfikację środków przekazu i systemów służących do przechowywania cennych informacji, mając na celu zapewnienie możliwości skorzystania z nich przez kolejne 20-50 lat.

System statystyki publicznej w Polsce jest jednym z podstawowych, publicznych, ogólnokrajowych infrastrukturalnych systemów informacyjnych państwa, którego jednym z podstawowych zadań jest szybkie, dynamiczne reagowanie na potrzeby informacyjne, analityczne i badawcze aparatu państwa i gospodarki zarówno w kraju, jak i poza jego granicami. Istotne jest, aby statystyka publiczna gromadziła i udostępniała nie tylko dane statystyczne charakteryzujące zjawiska i procesy demograficzne oraz społeczno-ekonomiczne i gospodarcze, które dokonują się obecnie, ale wychodząc naprzeciw oczekiwaniom odbiorców dostarczała informacji służących do sporządzania analiz, przewidywania trendów i opracowywania długookresowych prognoz. Dla realizacji tego zadania konieczne jest dysponowanie dedykowanym zasobem danych identyfikowalnych obejmującym zarówno dane bieżące, jak i dane historyczne.

Założono, że najbardziej adekwatnym okresem przechowywania danych jest 100 lat. Przyjęto, że jest to prognozowany okres życia jednej generacji. Pozwala to na pełną obserwację danego obiektu statystycznego (populacji, rodziny, gospodarstwa domowego, wybranych grup społecznych, w tym grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, imigrantów zarobkowych) co w kontekście obserwowanych trendów demograficznych ma kapitalne znaczenie np. przy formułowaniu założeń do tworzenia nowych polityk społecznych (w tym mieszkaniowych), gospodarczych, migracyjnych i środowiskowych oraz ocenie ich skuteczności.

Zmieniająca się rzeczywistość stawia przed statystyką co raz to większe wyzwania. Dotyczą one w równym stopniu zakresu informacyjnego badań statystycznych i dostosowania go do potrzeb odbiorców oraz dynamicznych zmian zachodzących w otoczeniu, jak i aktualności dostarczanych informacji, przy zachowaniu wysokiej jakości danych. Statystka powinna posiadać odpowiednie instrumentarium, które po pierwsze sprostałoby oczekiwaniom głównych odbiorców danych statystycznych i po drugie, pozwoliło minimalizować koszty finansowe, przeznaczone na realizację dedykowanych zadań sfery publicznej.

Warto zwrócić uwagę, że dysponowanie zasobem informacyjnym z odpowiednio długim okresem przechowywania danych identyfikowalnych wpisuje się także w szeroko pojęte dziedzictwo narodowe, pozwalające na prowadzenie badań naukowych i historycznych, których wyniki - jako dobro publiczne
– powinny być szeroko wykorzystywane dla oceny zjawisk i procesów demograficznych oraz społeczno
–ekonomicznych i gospodarczych, a także przewidywania trendów w tych obszarach w perspektywie długofalowej.

Należy także podkreślić, że dane gromadzone przez statystykę publiczną są wykorzystywane jedynie do celów statystycznych. Jednostka, której dane są przetwarzane nie poniesie żadnej szkody również w przypadku wyłączeń dla statystyki publicznej, o których mowa w art. 32 projektu ustawy. Nie spowoduje to uszczerbku dla ochrony danych osobowych przetwarzanych przez służby statystyki publicznej i nie będzie miało wpływu na sytuację jednostki, gdyż dane osobowe są i nadal będą przetwarzane tylko i wyłącznie w celu statystycznym, tj.: do opracowywania i tworzenia wyników oraz analiz statystycznych.

Dane osobowe już na wczesnym etapie przetwarzania są zastępowane sztucznymi identyfikatorami (nierozpoznawalnymi). W takiej postaci dane pozyskane podczas NSP 2021 przechowywane będą w bazie statystyki publicznej przez okres 100 lat od zakończenia spisu. Dane statystyczne zabezpieczone są zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz dodatkowymi regulacjami nałożonymi na organizacje administracji państwowej. Dotyczy to zabezpieczeń fizycznych, technicznych oraz organizacyjnych.

Z poważaniem,

Prezes

Głównego Urzędu Statystycznego

dr Dominik Rozkrut

-podpisano podpisem elektronicznym